

Благословлены рождественны свята і щастливый новый рік

Нашы милы чітателі, дописователі, сполупрацовніцы, передплатителі, добродителі. З приближующім кінцём рока і з наступаючіма рождественныма святами хочеме вам подяковати за сполупрацю в році 2014 і пожелати в зродово, щастю і Божій благодати прожыти тоты святочны дні на кінцю рока 2014 і попросити вас не забывати на тых, котрым найвеце треба помагати. В тім контексті зарівно хочу подяковати од нашої редакції найліпшому минулорічному добродителю – Інж. Міронови Джупінкови, к. н., з Тренчіна, родакови з Пыхонь (окр. Снина), котрый нам поміг, жебы наші і вашы Народны новинки і Русин ся поштов дістали на вашы домашні адресы. До нового року 2015 вшыткым вам, а філантропови М. Джупінкови окреме, желаме главно міцне здоровя, родинне щастя і успіхы в роботі. Желаме вшыткым, жебы в новім році ся вам сповнили вашы планы так в особнім, як і в професіоналім жывоці.

Редакція

Вызва к лідрам руси́ньских о́рганизацій

26. октобра 2014 на Україні проходили вольбы до Верховной рады – вольбы новых законодательств, котры будуть робити доведна з новозволенным президентом Порошенком на будованю демократичнішой Украины з цілём шыршой інтеракції із западом. Правду повісти, Україна вже з Европсков уніюв підписала договор о при-дружіню.

Нова українська влада буде наісто сондовати свою політику, враховано політики о правах меншын. Зато якраз теперь пришов час про руси́ньску громаду на цілім світі обернути увагу на проблем, же Україна до днешніх днів не узнає Русинів як самобытну народность, ани як офіціалну народность меншын на Україні, і треба то акутно рішати!

Жебы узнаня карпатських Русинів як самобытної народности набыло штатут офіціалной задачі про штат, яку нова українська влада мусить рішати, розбігуе цілосвітову кампань. Вызываме Україну узнати Русинів як офіціалну народность меншын на Україні із вшыткыма правами признаныма другим офіціално узнаным меншынам на Україні.

Просиме Вас, жебы сьте ся к нам у тій кампані придали. Є барз важне, жебы Україна чула голоса своїх жытелів, жытелів членських штатів Европской унії, жытелів Америки і Канады, а таксамо і голоса далшых.

Великим плюсом про тоту акцію є факт, же міжнародна карпаторуси́ньска громада може свої активіты розвивати посередництвом інтернету і на основі того мож повісти, же є віртуално поперепоєвана. Є то интернетова кампань, жебы ей мож было наскоро розшырєвати і мала якнайбівший досяг.

Кампань має три аспекти:

- карпаторуси́ньскы лідры будуть вызывати Україну к активному діяню,
- індивідуалны особности з рядів карпатських Русинів і їх приятелі будуть вызывати Україну к активному діяню,
- в міжнародных медіях была і дале буде опублікована офіціална прес-інформация о тій акції.

Ту уваджем о што Вас як лідрів руси́ньских о́рганизацій (громад) просиме:

1. Днесь ідете на change.org і підпиште петицію за узнаня карпатських Русинів на Україні. Кідь так зробите, автоматично буде одослане Выголошіня з апелом ключовым лідрам України, Европской унії, США, Канады і другим. Вы і вшыткы функціонарі вашой о́рганизації бы то мали зробити індивідуално. Кідь будете підписовати онлайн (on-line) петицію, выповнийте і колонку, де уведете причіну – чом петицію підписуєте. Прошу Вас, напиште і Ваше мєно, і назву вашой о́рганизації. Текст апелу є приступный в руси́ньскім, анґліцькім, словацькім, польськім і російськім языку, жебы каждый міг вжыти язык, який му є найблизший.

2. Пошлійте і-мєйл вашим колеґам із жадостєв, жебы пішли на вебову сторінку change.org і зробили тото саме што Вы – підписали петицію. Попросьте їх, жебы і они розослали петицію на підпис далшым карпатськым Русинам, котрых знають, або і приятелям, котры не суть Русинами.

3. Вложте лінк до статусу на Ваш фейсбуковий профіл із просьбов на прятелів, жебы ся придали і стали ся участниками електронічної (віртуальной) кампані.

4. Вложте лінк на Вашу вебову сторінку і пошлійте жадость Вашым членам, жебы ся таксамо стали участниками кампані.

Пошлійте приложеный текст прес-інформации вашим містным медіям, пресі, радіям і телевізіям. ПРЕС-ІНФОРМАЦІЮ НЕ МІНЯЙТЕ! Важне є, жебы медіі дістали еднаку справу в еднакмі часі.

Тото вшытко бы ся мало одбыти якнайскоріше!

Кідь маєте даякы вопросы к апелу, прес-інформации ці імплементації той кампані, контактуйте конкретных людей:

- В Северній Америці: Джон Ріґетті, і-мєйл: rusynone@gmail.com
- В Европі: Славомір Гиряк, і-мєйл: hirjakslovo@gmail.com

Допереду Вам дякуєме за Вашу участь. Така шанса приходить лєм раз. Зато не одшмарьте можливість выслати міцный і координований сїґнал новій українській владі і тым субектам, з якими сполупрацує, о тім, же теперь є час узнати карпатських Русинів на Україні!

Патріція КРАФЧІК, председкыня,

Карпаторуси́ньске конзорціум Северной Америки

• Особы, котры мають значну заслугу на приправі 4 публикацій, потребных на кодифікацію руси́ньского языка на Україні: (зліва) председа Общества А. Духновіча на Україні Ю. Продан і бывшый председа того общества, бывшый педагоґ і руси́ньскый діятель М. Алмашій.

Закарпатськы Русины кодифікують свій язык

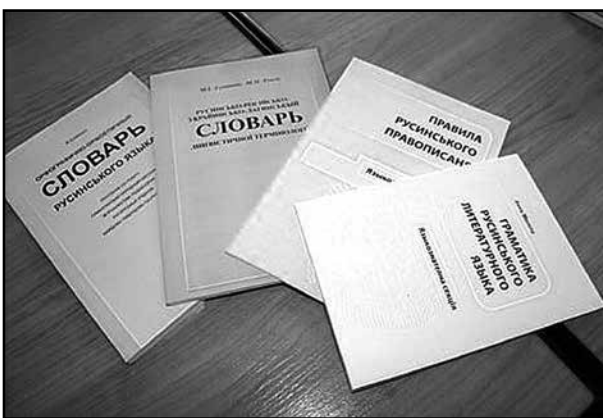
Закарпатське областне научно-культурологічне общество Александра Духновіча недавно представило 4 лінгвістичны видання, які бы мали быти основов про далшу пробу кодифіковати руси́ньскый язык на Україні. Іде о такы конкретны кодифікачны публикації, як: *Руси́ньско-російсько-україньсько-лати́ньскый словник лінгвістичной термінології, Орфоґрафічно-орфоепічний словник руси́ньского языка, Граматіку руси́ньского літературного языка і Правила руси́ньского правопису.*

Путь од ідеї до ей матеріалного перевтіління до конкретных книг была не курта. Спочатку члєны общества говорили о тім іщі в 2002 році. Потім наслідвала нелегка робота, много бадань, порівнянь із ґраматіками, які были написаны уж скоріше. Главно зоставителі 4 спомянутых книг операли ся на документи, ґраматіку Андрія Бачи́ньского, Михаїла Лучкая, Івана Панькевіча, Авґустина Волошина і многих інших діятелів і ученых.

„Перед нами было много вопросов: як писати, як называти, як вшытко поскладати. Як результат неперерывных дискусій, операючи ся на ґраматіку знамых руси́ньских будителів, наконець все сьме дошли к сполочному заключіню. І днесь маме выслідок. То не ідеална робота, бо ідеал не екзистує. Але мы ся уж приближили к тому, як бы то вшытко мало быти. А то є барз добрі!“, підкреслив на засіданю общества знамый руси́ньскый діятель, зоставитель дакількох із презентованых книжок Михайло Алмашій.

Зато, жебы зачати процес кодифікації руси́ньского языка, до комплекту потрібна іщі една книга – о веджіню адміністративной документації в руси́ньскім языку. Михайло Алмашій планує скоро зачати роботу і над нєв. „Матеріалы ку кодифікації збачили світ з помочов народного посланця України Івана Бушка. Подарило ся надруковати по 150 екземплярів з каждой публикації“, повів председа Общества А. Духновіча Юрій Продан. Часть із них народный посланець передав до парламентной бібліотеки, выбору про народность меншын, а тыж научным експертам. Звышок ся буде експедовати до областей, главно руси́ньскым писателям, журналістам, а тыж їх подарують бібліотекам і освітнім інституціям. „Зроблена была барз велика робота. Тримаючи в руках тоты кодифікачны матеріалы, нихто не може теперь повісти, же нас, Русинів, не є“, зазначів Юрій Продан.

-р-

• Штири виданы книжны ку кодифікації руси́ньского языка на Україні. Хыбує іщі една публикація і мож приступити к святочному выголошіню кодифікації руси́ньского літературного языка на Україні. Віриме, же то буде успішне діло по попередніх трьх пробах скодифіковати і увести до практики нормативный руси́ньскый язык на Україні.

• Семінар приправила і вела научна таємничка ІРЯК ПУ у Пряшові ПгДр. К. Копорова, ПгД., котра представила головного реферуючого – історіка і довгорічного директора Дукляньского музею у Свіднику – ПаедДр. Осифа Родака, котрому потім дала слово, жебы прочітав свій інтересный реферат на тему Карпато-дукляньска операція і єй місце в новодобій історії.

Карпато-дукляньска операція і єй місце в новодобій історії

Інститут русиньского языка і культуры на Пряшівській університеті у Пряшові 5. новембра 2014 зорганізував уже 28. научный семінар карпаторусиністики. У звязи із 70-ыма роковинами боїв на Дукляньскім перевалі ся лекцій першого семінара в тім академічній році стала актуална тема **Карпато-дукляньска операція і єй місце в новодобій історії**, з яков выступив історик і довгорічний директор Дукляньского музею (од року 1990 Воєньского музею) у Свіднику, ПаедДр. Осиф Родак.

Научный семінар одкрыла ПгДр. Кветослава Копорова, ПгД., яка привітала учасників і представила реферуючого. ПаедДр. Осиф Родак є одборником на войновы roky 1939 – 1945 і повойновыи жытот на выході Словакії. Активно партіціповав на збераню експонатів і будованю Дукляньского музею. Дотеперь є активным у збераню артефактів і документів періоду II. світової войны з нашого регіона. Має за собов богату публікачну і одборну роботу. Одборно посуджовав дакілько публікацій, быв членом одборных історичных комісій, а як автор ці сполуавтор партіціповав на організованю многих выставок і експозицій. Є носителем десяток домашніх і заграничных оцінь.

Свою лекцію ПаедДр. Родак зачав особныма споминками і зажитками, які спроваджали єго дотеперішній професійный жытот при баданю даной проблематки. По вступных словах прочітав приправлену лекцію і підкреслив, же значіня Карпато-дукляньской операції у войновій і народній історії ся не доцінює, а в першій ряді, же **нигде ся не признає, в якій великій мірі брали участь Русины на даній операції, з якими амбіціями до ній ішли і які результати то про них в конечнім наслідку мало**. Многы інформації в лекції мав автор зозбєраны од прямих учасників боїв на Дуклі, што приближовало ситуацію нелем з історичного і фактографічного боку, але і з погляду самых вояків. По лекції наслідовала дискусія, яка настопила много вопросов, на котры реферуючий з переглядом одповів.

В рамках семінара была і **презентація найновыих выданных публікацій з карпаторусиністики**. Міджі іншыма были представлены і найновшы книжки русиньских писателів Штефана Смолея – **Афоризмы**, Юрка Харитуна – **Мої надії** і нашого байкаря Осифа Кудзея – **„Вайкомат“**. Окремы публікації уж традично представив Мгр. Валерій Падыак, к. н., одборный асистент ІРЯК ПУ.

Мгр. Зденка ЦІТРЯКОВА, ІРЯК ПУ у Пряшові, фоткы авторкы

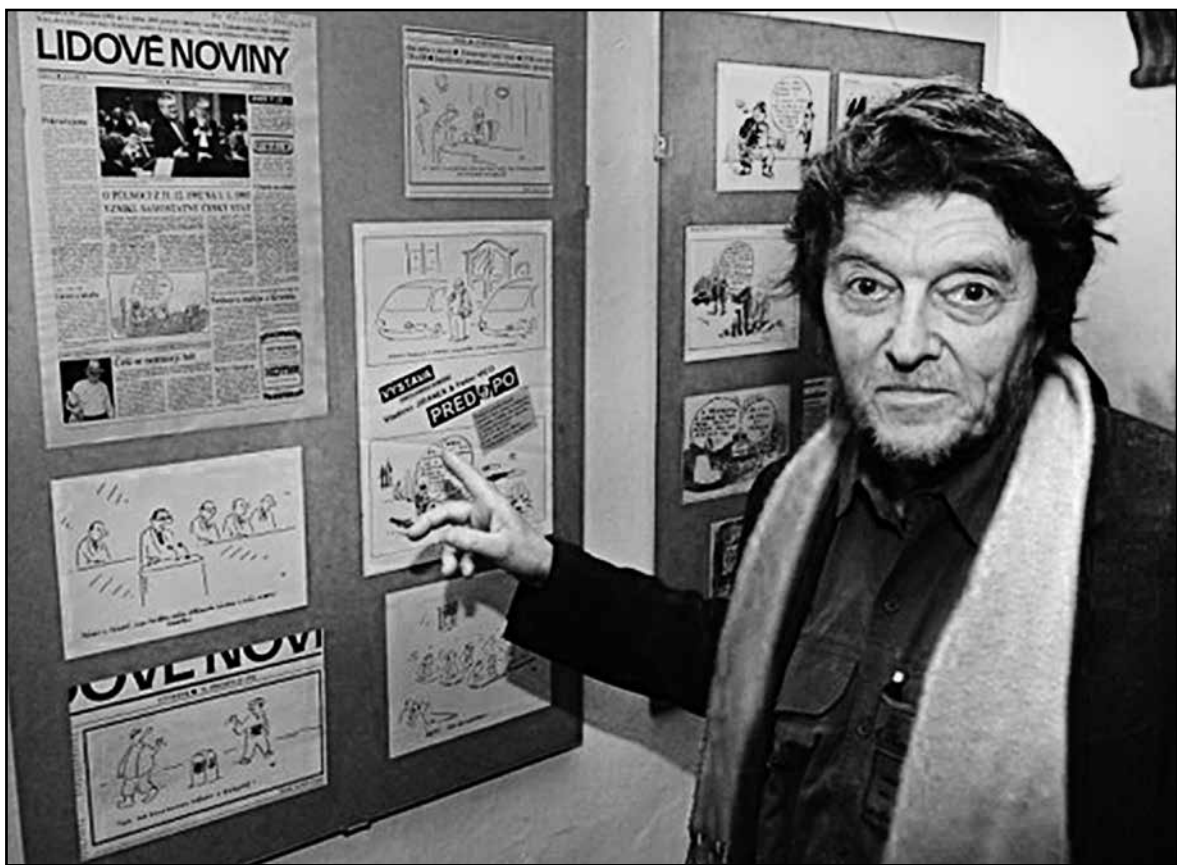

• Погляд на часть учасників 28. научного семінара карпаторусиністики, котрый традично організує Інститут русиньского языка і культуры ПУ в Пряшові на челі з директорков доц. ПгДр. А. Плішкы-вов, ПгД., (перша справа). Далє долїва: Я. Крайкович, Мгр. П. Медвідь, Бк. З. Джулінкова і Бк. Я. Сташкова.

Агой, Федоре, Ґратулюю к юбілею!

(При Твоїм юбілею доволив єм сі написати Ті неформалне писмо, бо о Тобі уж было написано много серьёзного. А кідь выйде далша статя такого характеру, так то буде якобы метати глину на копу.)

Дізнав єм ся з інтернету, же Ты 9. новембра 2014 ославив уж сімдесятку. Ани ся то не хоче вірити, бо Ты ся роками скоро нияк не міниш, все єсь Федором Віцом, Яношиком, Ількоком Совом в єдній особі, а тыж, кібы єсь діяв на Підкарпатю – і Николаєм Шугаєм! Ты єсь самобытна фігура чоловіка-умельця-боєвника, просто, особность, котру хто бы не знав із старых Пряшівчанів, але уж і много молодшых з того великого вароша?! Ты єсь ся народив у Шапінцю, але векшыну жытота жыєш і боєєш у Пряшові, в котрім зась я ся народив. Мам „лем“ шість хрестиків на плечах, але за свій жытот у Пряшові єм познав лем три выразны особности-умельців, котрых зо старых Пряшівчанів знав скоро каждый. Были то малярі: спершу Ернест Ракоші, пізніше Михал Чабала а пак ты, Федоре. Не можу не спомнути аналогію облечіня і вызору Ракошія і Тебе. Кідь перший по Пряшові ходив у старім зеленім губертусі, на твари з довгов брородов, припоминав мі знамого сохаря анде з якогось Парижа – Окіста Родена, так Ты ходиш по місті і за єго границі у своїм облуженім сиво-синім балоняку, на твари з меншов і рідшов бородков.

Знаме ся іщі „лем“ добрых 40 років, кідь єсь по революції зачав зась носити до редакції українських новинок „Нове жыття“ далшы части нормалізаціов насилно перерваного серіалу **Ілько Сова з Баюсова**. Стало ся так, же як ся Ілько Сова обявив в українськым выданю, так і я з волі єго робітників засів за столец шефредактора, хоць єм не був комуністом а іщі к тому підозріваным: раз українськым націоналістом, потім русиньскым активістом. Як сьме ся стрітили, так не требало нам много слов, мы ся такой порозуміли і зачали сьме рушати душов Руснака, котрый перед тым був Українцем, а теперь зберав ся стати Русином!!! Быв то великий крок, хоць ся то дакому малить, але завести назад серіал рисованого гумору Ілько Сова з Баюсова до новинок про людей, Русинів і Українців, зачати по русиньскы (на „діалекті“ українського языка) выдавати прилогу Голос Русинів, а то іщі внутрі українського солідно-послушного партії „Нового життя“, то був такий яношиковско-шугаєвський почін. Але довго не тырвало обновлене выдаваня Ілька, бо нас вшыткых „Українців“-симпатизантів і роджєных Русинів зачали пронаслідовати тоты смішны фігуркы в жытоті нашого народа – миколає-гиряківці і мілано-бобаківці, котрым сьме по Ніжній революції выставили стежку на найвышшы стіліці. Так тоты нам „за одміну“ дали „падака“ і потім назад прияли к собі зась лем вірных „Русино-Українців“ з партійныма легітімаціями.

ХВАЛА ТІ, БОЖЕ, ЖЕ НАС ВЫГНАЛИ, А МЫ МОГЛИ ЗАЧАТИ ВЫДАВАТИ НОВЫ РУСИНЬСКИ НАРОДНЫ НОВИНКИ, РУСИНА, АЛЕ І КНИЖКЫ. Вас гиряко-бобаківці нихто не буде в будучности споєвати з дачим новым, прогресівным, але старым, затухнутым. А кідь говорю, же сьме зачали выдавати, так то было сімболічно, од 21. августя (од потоптаня слободы жытелів Чехословакії в році 1968) в 1991 році русиньскы Народны новинки, де зась встав, як міфічний Фенікс з попілья, і серіал Ілько Сова з Баюсова з єго автором – **Федором Віцом**. Бо Ты як боєвник потерпів по році 1968, кідь як технічний редактор українського часопису „Дружно вперед“ опубліковав єсь на обалці „невгодну“ фотографію. Налідовало вышмаріня з роботы і заказ публікованя. Тот твердый заказ кус помякнув перед роком 1968 а Ты міг зачати публіковати свій славный гуморістично-сатірічний серіал у такім же словацькым часописі „Рогач“, де єсь зачав выдавати Твій першый славный серіал **Дереш Федора Віца**. Хоць єм ся в тім часі іщі не знав з Тобов, але спознав єм Тя через Твої рисунки з трєфныма текстами. Обдивляв єм Тя, Федоре, все єсь знав у єднім речіню написати вєце, як я в цілій статі. Маєш дар Божый, котрый не є даный каждому.

Добрі, же Тя маме, і ты єсь зась зачав публіковати свого славного Ілька в новім „InfoРусині“, але і в заграничных русиньских часописах „Руске слово“, „Бесіда“, „Руский світ“, „New Rusyn Times“, ці гуморістично-сатірічны русинкы у словєньских новинках „Sme“ ці чеських „Lidových povídky“... Наконєць ся Ті, Федоре, подарило книжно выдати в році 1969 выбір зо свого серіалу Дереш Федора Віца, але тоталітно-нормалізачна машинерія тоту книжку заказала продавати і звышок тіражу дала зошротувати. Вєкше щастя єсь мав в тім, же єсь выбір зо своїх русинків Ілько Сова з Баюсова з троязычныма текстами зась выдав книжно, а то в році 2001 за помочи і з вступным текстом проф. Павла Роберта Маґочія з Торонта. Докінця

(Продовжіня на 3. стор.)

ВЫСТАВКА-НЕСПОДІВАНКА

Презентація русиньської представителькы
фантазійного реалізму

• Главными особами вернісажу выставки витварных работ к 50. народенинам Анны Гаёвой із Пряшова были: акад. малярка А. Гаёва, директор Шарішской галерії у Пряшові Рудолф Дупкала.

7. новембра 2014 в Шарішській галерії в Пряшові была вернісаж выставки витварных работ академічної маляркы Анны Гаёвой з Пряшова к юбілею ей жывота – 50 років од народжіня, котре ославила 6. фебруара 2014.

Авторка є єднов із трёх дівок русиньского академічного маляря Андрія Гаю з Пряшова, родака із села Суків, Міджілабірського окресу, і ёго жены, тыж Русинкы. Также, кідь обоме родічі суть Русины – то і їх дівкы суть такы, зато і витварнічка Анна є Русинка, прото мі на отворіню ей выставки хыбив даякый русиньскый елемент, наприклад, хоцьбы в подобі русиньской співанкы або даякого слова, же іде о Русинку, респ. о русиньску представительку фантазійного реалізму у витварнім уменю на Словакії.

Перед тым, кідь ся одбыло святочне отворіня выставки у Пряшові, тота ей выставка была од 30. септембра до 30. октобра 2014 іншталована в Прімаціалнім палацу в Братіславі(!) А чом тоту выставку ем назвав выставков-несподіванков, діло просте – дакотрыма русинками і графіками, главно на першім штоку Шарішской галерії, ся добрі запрезентовала, а многы ей образы были нелем про мене інтересным несподіванём (prekvapením).

Вернісаж выставки академічної маляркы Анны Гаёвой із Пряшова святочно зо словацькыма співанками зачала ей камаратка і меновкыня Анна Гаёва з Кошиць. Потім авторку, а главно ей творчость представив куратор выставки Йозеф Реділла, котрый окрем іншого підкреслив, же: „В їй вольній графічній творчости і книжній ілюстрації домінують фантазійны композиції, котры мають характер архітектонічно-фігуралного капріча зо сімболічным або алегорічным обсяговым замірянём.“ Зато і ю, як і ей професора на Высокій (Продовжіня на 4. стор.)

Прага і меншыны

Під таков назвов 4. децембра 2014 у Празі ся одбыла міджінародна конференція, котру приправили: Дім народностных меншын у Празі, Уряд влады Чеськой републікы, Місто Прага і Етнологічний інштут Академії наук Чеськой републікы в рамках 14. Стрічі народностных меншын. Акція проходила під покровительством міністра про людскы права, рівноправность і легіслатіву влады ЧР Мґр. Їржі Дінстбіра і заступці пріматора главного міста Праги Інж. Вацлава Новотного. Конференція была розділена до трёх частей: Притомность народностных меншын у Празі і їх активіты, Меншыны і материньскый язык і Народностны меншыны і мігранты.

Прага є многонародностнов метрополом, в якій історічно жыють і Русины. Зато проблематика русиньской народностной меншыны і їх языка логічно была закомпонована до другого блоку програму даной конференції під назвов Меншыны і материньскый язык, де з рефератом на тему Русиньскый язык на Словеньску 20 років по кодифікації выступила доц. ПгДр. Анна Плїшкова, ПгД., з Інштиту русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты в Пряшові. Значіть, же наш інштут поступно здобывать міджінародне реноме, вдяка чому домашні і заграничны научны інштитуції ёго робітників позывають на різны конференції, сімпозії і семінары. За пару днів по пражській конференції, 10. децембра 2014, робітници ІРЯК ПУ – проф. ПгДр. Юлія Дудашова, др. н., ПгДр. Кветослава Копорова, ПгД., і доц. ПгДр. Анна Плїшкова, ПгД., выступлять на сімпозію під назвов Славянскы языковы і літературны (само)рефлексії, який організує Катедра славянських філологій Філософичной факулты Універзіты Я. А. Коменського в Братіславі, а в днях 14. – 17. януара 2015 А. Плїшкова, К. Копорова і Мґр. Валерій Падяк, к. н., выступлять на конференції Большиинства ↔ Меньшинства : Языковые и культурные идентитеты Славии в потоке времени на Віденьській універзіті в Австрії. -аз-

Оцінили Петра Трохановского і далшых трёх

10. – 12. октобра 2014 в польскім купельнім місті Криниця, де жыють тыж Лемкы, ся одбыло 8. Біенале лемківской/русиньской культуры, котре было богате на многы акції різних жанрів культуры і умелцтва з міджінароднов участёв. Не хочеме писати о цілім біенале, котре того року зорганізовала Руска Бурса і Стваришыня Лемків, бо о попередніх подобных річниках сьме писали доста, але хочеме дати людём знати, же в рамках програму біенале 11. октобра 2014 на сцені Главной пияльні в Криниці Світова рада Русинів на челі з Дюром Папугом святочно передала Честны узнаня Василя Турка-Гетеша за визначне діло в русиньскім русі Петрови Трохановскому з Польска, Аранці Медеші зо Сербії, Ларисі Андрелі з України і о. Василёви Бойчукови з Румунії. Гратулуєме оціненым! Апропо, А. Медеші і Л. Андрела не суть барз знамы у сфері русиньского руху в світі і нияк раз їх не мож давати на єдну миску ваг з П. Трохановским (Мурянком), котрый за послідні десятироча у сфері русинства зробив барз много. З того виходить, же не сьме пересвідчени о тім, ці треба роздавати ціны за каждую ціну?! -аз-

Агой, Федоре, гратулюю к юбілею!

(Закінчіня з 2. стор.)

вдяка нёму єсь ся дістав і на русиньскый Олімп, кідь гесло ВІЦО Федор ся дістало до двох выдань „Encyclopedia of Rusyn History and Culture“ в роках 2003 і 2005, як і до україньской „Енциклопедії історії та культури карпатських русинів“ у році 2010.

Єдним словом: Ты ся уж дістав до історії Русинів, а то в першім плані як найзнамішый і найліпшыи русиньскый умелець-карікатурист. Но і як русиньскый активіста, хоць ту успіхів ся Ті не подарило досягнути ці як членови виборів обчаньского здружіня Русиньска оброда на Словеньску, ці як председови і членови вибору Містной організації РОС у Пряшові. Не все Твоєє винов, але винов переважно неінтересу з боку остатніх Русинів о діла вшиткых Русинів. Главно того найвеце кричучого до неба взятя до своїх рук 3-4 членной групкы тыж Русинів Руського дому в Пряшові, котры го тримлять у своїх пазурах доднесь, а лем выволеным там є приступ, не вшиткым Русинам, котрых предкы ся складали на купліня будовы од грофа Дежеффія про потребы Руського клубу 1923 і назвавши тоту будову Руський дом 1925. Ту не стачів добити тоту башту нелем Ты, Федоре, з малов групов русиньскых активістів, але то бы ся не подарило ани словацькому Яношикови ці русиньскому Ількови. Так і, може, зістане тото діло недо-рішене, хоць єсь за ёго навернутя до рук вшиткых Русинів зробив немало! Но як Ты вставав все з попілья як Фенікс, може, ся Ті зо згоренища подарить выдряпати і Руський дом?!

Наперек тому, Ты главно як витварный умелець і організатор выставок рисованого гумору Золота бочка в Шарішській галерії у Пряшові, ці далшых у Братіславі, Празі і под. уж выорав таку глибоку борозду, котру уж нікому ся не подарить заарабати.

Ты Русин-боєвник, але в першім ряді будь і надале Русин-ом-витварным умелцем! Тото є про Тебе на тім світі выарендоване, тото, што єсь як карікатуриста-організатор-видаватель досяг, уж ніхто Ті не возьме. Але, Федоре, і в далшім не беру Ті надію, бо як трафаретно ся говорить, надія вмерать послідня!

Но а наконєць, жычу Ті, як і мої колеґове, міцне здоровя, родинне щастя, терпеливости і боєвности. Будь Федором Віцом, як єсь все ним быв!

Александр ЗОЗУЛЯК

• Русинок із „Енциклопедії історії та культури карпатських Русинів“ заставителів-професорів П.Р. Маґочія і І. Попа, Ужгород: Видавництво В. Падяка, 2010, с. 92.

Русин Юрий Штенё – новый декан лікарської факульту

28. октября 2014 у вольбах Академічного сенату Лікарської факульту Університету Коменського в Братіславі до функції нового декана на 4-річний період був zvolený проф. МУДР. ЮРІЙ ШТЕНЁ, др. н., Русин, родом з Кленовой, Сниньского окресу. Тот світознамый неврохірург, предноста Неврологічної клініки Університетного шпиталю в Братіславі, до новой функції наступить 2. фебруара 2015.

В роках 1966 – 1972 штудовав на Лікарській факульті Університету Коменського в Братіславі. Од року 1972 аж донесъ робить на высше спомянутій клініці, але окрем того в роках 1972 – 1974 був і секундарным доктором в Інституті народного здравья міста Братіславы. В році 1975 наступив на 4-річну екстерну аспірантуру на Бурденків неврохірургічний інститут в Москві. Потім абсолвовав много штудійных стажів у Німечку, Словенію, Швейцарію ці Споєных штатах америцкых. Ю. Штенё в роках 1974 – 1977 робив і як асистент на Лікарській факульті УК а од року 1977 на тій школі десять років був одборным асистентом. Од року 1987 був доцентом спомянутой факульту, а од року 2002 є ту професором. Предностом клініки ся став у році 1992. Ю. Штенё є автором множества одборных статей у реномованых домашніх і заграничных виданнях, выступав з лекціями на многих конференціях і був і є членом дакількох ученых рад ці комісій. Выховав дакількох молодых докторандів.

Самособов, же за добру роботу МУДР. Юрій Штенё був вєце раз оцінений. Затля найвысшим єго оцінієм є метал Прібінів хрест 1. класу за розвиток неврохірургії, який му передав президент СР в році 2007. А тепер єго работа є оцінена і новов визначнов функцій – став ся деканом Лікарської факульту Університету Коменського в Братіславі.

К многым гратулянтам ся припоє і наша редакція і желать професорови Штенёви в добрім здоровю зробити іщі много хосенного про людей-пацієнтів. Ёго работа є великим посланєм, котрому хоче зістати вірний штонайдовше. А Русины зась ся раз можуть похвалити і доказати, же міджі нима є немало висококваліфікованых одборників і людей широкого сердця, бо без великой любви к роботі, котру робить, бы не міг дале продовжовати. Дякуєме му за вшыткых тых, котрым вернув то найцінніше – здоровя, і за то, же виховав ряд своїх, віримо, достойных наслідників того благородного діла.

А. З.

ЯЗЫКОВА КОНСУЛЬТАЦИЯ (16)

2. Правопис суфікса **-ьск-** і єго варіацій. Має быти в суфіксі мягкий знак? Кідь гей, автоматічно, або коли?

Треба памятати, же в русиньских діалектах, а то значить, же ай в літературнім языку, функціонує старый суфікс **-ьск-**, на розділ од українського языка, де функціонує суфікс **-ськ-**, значить з палатальным **с**.

Суфікс **-ьск-** в русиньских діалектах ся заховав із старых часів і находиме го в старых кірілічных записах із церковнослов'янського періоду. А як такий природно нашов своє місце і в сучаснім русиньскім правописі. Зато в суфіксах, на які ся просите, **-ск-**, **-скость**, **-скы** в русиньскім літературнім языку консонант **с** є твердый.

Суфіксом **-ьск-** ся найчастіше творять **односны придавники** і їх **деріваты**, напр: *морьскый, польскый, по польскы, русиньскый, по русиньскы, русиньскость, валальскость* і т. д.

При творіні тых деріватів треба але памятати на дакотры шпеціфічності русиньского языка і правопису:

1. При творіні **дакотрых односных придавників** суфіксом **-ьск-** од слов з **основами закінченима на консонанты к, ч, ц**, наставать **альтернація к, ч на ц**, наслідне змягчїня консонанту **ц** і **стягнутя** (або **выпаджіня**) консонанту **с**. На кінці того процесу маєме зредуковану **варіацію** суфікса **-ьск-**, а то в подобі **-к(ый)**. Притім настала **палаталізація (помягшїня) ц**, котре ся стало інтегралнов частєв **основы слова** (як семантично визначнішой части слова), а не суфікса, напр.: *пророк – пророцьк-ый, жобрак – жобрацьк-ый, козак – козацьк-ый, ткач – ткацьк-ый, Німець – німецьк-ый* і т. д.;

2. При творіні **односных придавників** суфіксом **-ьск-** од слов з **основов на ш, с, х** таксамо наставать **стягнутя** (або **выпаджіня**) і **наслідне змягчїня** консонанту **с**. На кінці того процесу маєме знову зредуковану **варіацію** суфікса **-ьск(ый)**, т. є. **-к(ый)**, причім доходить к **палаталізації с**, котре ся стало інтегралнов частєв **основы слова**, напр.: *руськ-ый, одеськ-ый, черкеськ-ый, чеськ-ый* і т. п.

3. При творіні **односных придавників** суфіксом **-ьск-** од слов з **основов на г**, доходить к **альтернації г на ж**, причім в суфіксі **-ьск(ый)**, т. є. по консонанті **ж**, котрый є все твердый, мягкий знак не пишеме, напр.: *Прага – пражскый*.

4. При творіні **односных придавників** суфіксом **-ьск-** од слов з **основов на ч**, не доходить к спрощованю ґрупи согласных, але по **ч**, яке в русиньскім языку є все мягке, мягкий знак тыж не пишеме: *Порач – порачскый, Галіч – галічскый...*

Доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД., ІРЯК ПУ в Пряшові

ВЫСТАВКА-НЕСПОДІВАНКА

(Закінчіня із 3. стор.)

школі витварного уменя в Братіславі, Народного умелця Албіна Бруновского, мож назвати ясными представителями фантазійного реалізму на Словакії. Наконець, хоць то мало быти на зачатку, поздравив юбілантку і вшыткых участників якраз прибігнувший директор галерії **Рудолф Дупкала**.

Виставка є розділена на дві часті: перша часть на нижнім штоку, то суть ілюстрації і образы про діти, а там є і вітрина, в котрій суть штири русиньскы учебники зо Словакії, котры ілюстровала А. Гаёва, міджі нима сьме віділи і перші два русиньскы учебники автора Я. Гриба – *Букварь* і *Чітанку про русиньскы діти* (міджі іншым і тоты учебники помогли процесу выголошіня кодифікації русиньского літературного языка на Словеньску), котры вышли в році 1994 і тогды сьме ся з А. Гаёвов як ілюстраторков і особов спознали, бо редакція *Русина* і *Народных новинок* тоты книжки приправила на друкованя. Шкода лем, же хоць многы русиньскы учебники ілюстровала А. Гаёва, в ілюстрованю далшых настала вымушена павза, кідь обчанське здружїня *Русин* і *Народны новинки* за послідні три рокы не выдало ани єден русиньскый учебник, же, нажал, нато міністерство школства не мать пінязі. Але треба вірити, же перервана сполупраца буде в далшых роках обновлена. Холем мы тому віримо.

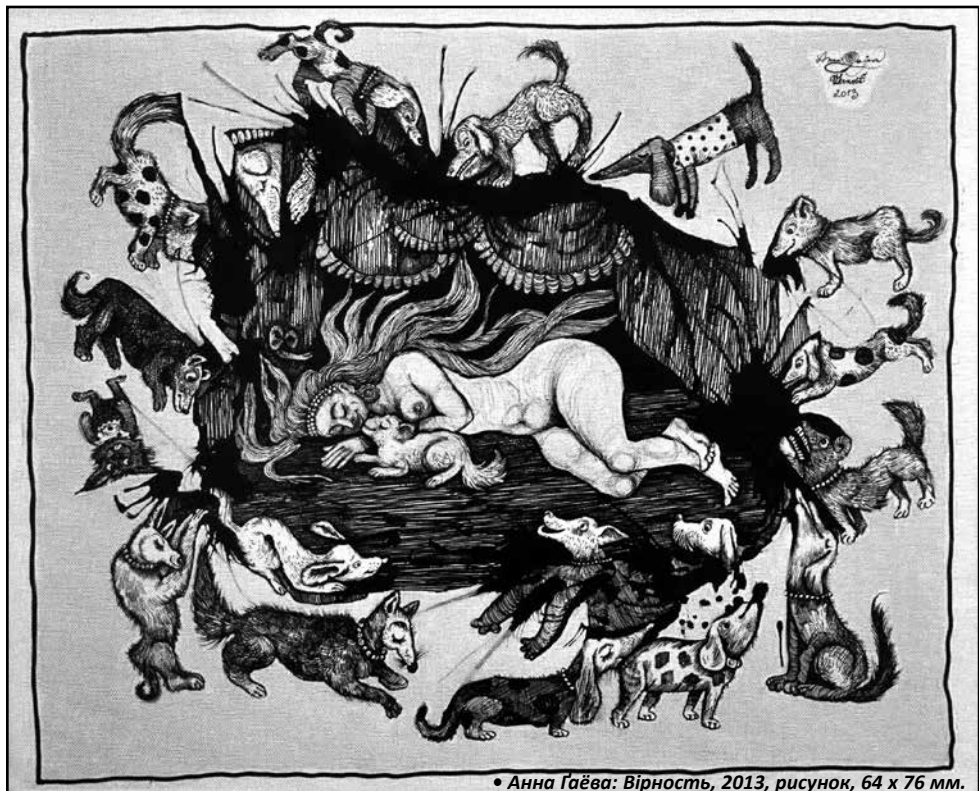
З другого боку нас тішить, же русиньска малярка А. Гаёва недавно закінчила свою найновшу роботу – **ілюстрації до першой книжки приповідок по русиньскы і анґліцкы**, а то небіжчика, нашого бывшего довгорічного сполупрацовника і дописователя русиньской преси – **Михайла Гиряка**, родака з Пыхонь, Сниньского окресу. Ту треба подяковати тым, котры ся взяли за виданя той книжки приповідок, а то єго синови **Славомірови Гирякови**, проф. Др. Павлови Робертови Маґочіови і проф. Др. Патріції А. Крафчік.

На першім штоку суть русиньскы і графікы про дорослых, многы з котрых ся мі барз люблять, главно тоты фіґуралны з лінії фантазійного реалізму. Суть нелем інтересны, але приносять і штось нове, тіпичне про А. Гаёву, главно то суть **розфукнуты плямы тушу, ненасилно доповнены рисунком тушом фіґур і різних річей, што творить єден выдареный цілок**. Не знам, ці дахто на Словакії робить таков витварнов технікав?

Такоже каждый, хто прийде на виставку, найде сі там тото своє, зато тота виставка бы могла быти інспіративна і інтересна про родічів з дітми, може праві тепер, у передрождественнім часі. **Виставка є отворена в Шарішській галерії у Пряшові на Главній ул. ч. 51 до 14. децембра 2014 і варто єй відіти.**

Наконець хочеме поґратуловати ку выставці юбілантці Анні Гаёвій і сучасно заґратуловати єй к 50. народенинам, зажелати здоровя, щастя і іщі много прекрасных витварных работ на радость любитель витварного уменя.

А. З., фотка автора

• Анна Гаёва: *Вірність*, 2013, рисунок, 64 x 76 мм.

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинки. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгД., языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Адреса: *Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR. Tel.: 0917 171 912, IČO: 17079748. Perістрачны чісла: ISSN 1339-5505, EV 327/08, MİC 49 438. Предплатне на рік € 10,- €, так істо і часопису Русин.*

Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk, E-mail: rusyn@stonline.sk

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín 2014
Реалізоване з фінанчнов підпоров Уряду влади СР – програм Култура народностных меншын 2014

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+4

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2